

تحلیل سیاسی هفته (۴۱) انتخابات فرانسه؛ سقوط سارکوزی و بخت سوسیالیست‌ها برای ورود به الیزه

دور اول انتخابات ریاست‌جمهوری فرانسه در حالی برگزار شد که از مدت‌ها قبل پیش‌بینی می‌شد که رقابت اصلی در این انتخابات میان نیکلا سارکوزی رئیس‌جمهوری کنونی این کشور و فرانسوا اولاند از حزب سوسیالیست خواهد بود. این انتخابات روز یکشنبه سوم اردیبهشت (۲۲ آوریل) در ۸۵ هزار حوزه اخذ رأی در سراسر فرانسه و برخی کشورهای که شهروندان فرانسوی در آنجا ساکن هستند (نظیر برزیل، ایالت کبک کانادا و...) برگزار شد. در این انتخابات ۱۰ نامزد از احزاب مختلف به رقابت پرداختند و علاوه بر اولاند از حزب سوسیالیست و سارکوزی از حزب اتحاد برای جنبش مردمی، اوا ژولی از حزب سبز، مارین لوپن از جبهه ملی، ژان لوک ملانشون از جبهه چپ، فرانسوا بایرو از اتحاد برای دمکراسی، فیلیپ پوتو از حزب جدید ضد سرمایه‌داری، ناتالی آرتو از حزب کارگران، ژاک شومیناد از حزب همبستگی و پیشرفت و نیکلا دوپنتنیون از حزب جمهوری‌ت نیز در انتخابات حضور داشتند.

نکته مهم آنکه با نزدیک شدن به روز برگزاری انتخابات نتایج نظرسنجی‌ها از بهبود جایگاه اولاند و تضعیف موقعیت سارکوزی حکایت داشت. نهایتاً با پایان شمارش آرا در دور اول انتخابات اعلام شد که فرانسوا اولاند، کاندیدای حزب سوسیالیست با ۲۸/۶۳ درصد بیشترین میزان آرا را به‌خود اختصاص داده و نیکلا سارکوزی با ۲۷/۱۸ درصد حائز مقام دوم شده است. لوپن با ۱۷/۹۰ درصد، ملانشون با ۱۱/۱۰ درصد و بایرو با ۹/۱۳ درصد در رده‌های سوم تا پنجم جای گرفته و پنج کاندیدای دیگر در مجموع کمتر از ۶ درصد آرا را به‌خود اختصاص داده‌اند. به این ترتیب فرانسوا اولاند و نیکلا سارکوزی با راهیابی به دور دوم انتخابات که در ۱۷ اردیبهشت (۶ می) برگزار خواهد شد برای ورود به کاخ الیزه با یکدیگر به رقابت خواهند پرداخت. این درحالی است که با توجه به شرایط سیاسی کنونی در فرانسه و نیز نتایج نظرسنجی‌ها، تحلیلگران و ناظران سیاسی شانس پیروزی اولاند در مرحله دوم انتخابات را بالاتر از سارکوزی دانسته و از هم‌اکنون نامزد حزب سوسیالیست را به‌عنوان رئیس‌جمهور بعدی فرانسه معرفی می‌کنند.

فرانسوا اولاند سیاستمدار ۵۸ ساله فرانسوی است که از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۸ دبیر اول این حزب بوده و از سال ۱۹۹۷ تاکنون نماینده مجلس فرانسه از شهر کورز است. وی با انتقاد از سیاست‌های سارکوزی و دادن وعده‌های مختلف به مردم فرانسه از جمله وعده بخشیدن جانی تازه به آنها و به نمایش گذاشتن چهره‌ای جدید از این کشور در مقابل اروپا وارد کارزار انتخابات شد و توانست با پشت سر گذاشتن سارکوزی در دور اول انتخابات بخت خود را برای تصاحب مقام ریاست‌جمهوری در این کشور افزایش دهد.

به‌طور کلی، درخصوص انتخابات اخیر و چشم‌انداز آتی فرانسه نکاتی چند به‌شرح ذیل قابل توجه است:

۱. نتایج دور اول انتخابات فرانسه ضربه‌ای سنگین به موقعیت سیاسی نیکولا سارکوزی و حزب او محسوب می‌شود. نتایج نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که او از نظر شانس انتخاب مجدد و راهیابی دوباره به الیزه نامحسوب‌ترین رئیس‌جمهور فرانسه بوده است. در پنجاه سال اخیر این برای اولین بار است که یک رئیس‌جمهور در فرانسه نمی‌تواند در مرحله اول انتخابات در صدر آرا قرار گیرد.

۲. ناکامی سارکوزی در به‌دست آوردن بیشترین آرا در مرحله اول انتخابات و کاهش بخت او برای پیروزی در انتخابات ششم می، دلایل مختلفی دارد که از جمله مهمترین آنها ناتوانی او در برآورده ساختن وعده‌هایی است که در سال ۲۰۰۷ به مردم داده بود. بسیاری از کارگران و جوانان فرانسوی پنج سال پیش با وعده «پول بیشتر برای کار بیشتر» به وی رأی داده بودند اما شرایط فرانسه از نظر نرخ بیکاری درحال حاضر در بدترین وضعیت طی ۱۲ سال اخیر است. از سوی دیگر سارکوزی در سال ۲۰۰۷ با وعده کوچک کردن دولت که به‌شدت رشد پیدا کرده بود روی کار آمد اما کار خاصی در این زمینه انجام نداد. از این‌رو محقق نشدن وعده‌های پیشین سارکوزی از جمله دلایل تضعیف موقعیت سیاسی او و از دست دادن رتبه اول در انتخابات اخیر است.

۳. بحران اقتصادی جاری در فرانسه و افزایش نارضایتی از اوضاع معیشتی و اقتصادی نیز یکی دیگر از عوامل مؤثر در کاهش حمایت عمومی از سارکوزی بوده است. نرخ بیکاری در نتیجه توقف رشد اقتصادی به‌شدت بالاست و دامنه آن درحال گسترش است، مخارج دولت که ۵۶ درصد از تولید ناخالص داخلی را دربر می‌گیرد بیشتر از هر کشور دیگری در منطقه یورو می‌باشد و بدهی کشور که قبلاً ۹۰ درصد از تولید

ناخالص داخلی بود در حال افزایش است. صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی کرده است که کسری بودجه فرانسه ۳/۹ درصد از تولید ناخالص داخلی این کشور باشد. این وضعیت نابسامان اقتصادی که موجبات سخت‌تر شدن شرایط زندگی شهروندان فرانسوی را فراهم کرده از مهمترین دلایل کاهش آرای سارکوزی به حساب می‌آید. در این میان آنچه موجبات رویگردانی بیشتر از رئیس‌جمهور کنونی را فراهم ساخته به مجموعه سیاست‌های اقتصادی او مربوط می‌شود که از نظر مردم در راستای حمایت از ثروتمندان و سرمایه‌داران است تا مردم عادی. سیاست‌های سارکوزی از او به‌عنوان یک رهبر محافظه‌کار تصویری ایجاد کرده که به گفته روزنامه لس‌آنجلس تایمز براساس آن بسیاری از فرانسوی‌ها وی را تنها «رئیس‌جمهور ثروتمندان» می‌دانند. ضمن آنکه واقعیات زندگی شخصی سارکوزی از جمله تجمل‌گرایی مفرط او و صمیمیتش با سرمایه‌داران بزرگ احساس فاصله میان مردم عادی با او را شدت بخشیده است.

۴. دخالت فعال و پرهزینه فرانسه در تحولات بین‌المللی از جمله مشارکت نظامی در اقدام علیه رژیم قذافی و ماجراجویی در سوریه و همراهی با آمریکا در تشدید تحریم‌ها بر ضد ایران بخشی از مردم فرانسه را به رویگردانی از سارکوزی ترغیب کرده است. در شرایط تشدید وخامت اوضاع اقتصادی، انتظار مردم فرانسه از رئیس‌جمهور کشورشان این بوده است که با اتخاذ یک سیاست خارجی مناسب، زمینه پایان سریع‌تر مشکلات اقتصادی آنها را فراهم کند نه اینکه با مشارکت در تحریم‌های ایران (که به افزایش قیمت نفت و بالا رفتن قیمت کالاها و خدمات در فرانسه و دیگر کشورهای غربی منجر شد) به تشدید این بحران کمک نماید. از این رو نحوه عملکرد دولت سارکوزی در عرصه سیاست خارجی نیز مستقیم یا غیرمستقیم بر تضعیف موقعیت سیاسی وی اثرگذار بوده است.

۵. فرانسوا اولاند با بهره‌برداری از ضعف‌های مشهود در عملکرد دولت سارکوزی و دادن وعده تغییر وضعیت زندگی شهروندان فرانسه توانست توجهات را به‌خود جلب کرده و در مرحله اول انتخابات بیشترین آرا را به‌خود اختصاص دهد. وی دوران ریاست‌جمهوری سارکوزی را موجب ایجاد تفرقه و پراکندگی در فرانسه دانسته و قول داده است که فرانسه را بار دیگر متحد خواهد کرد. اولاند با نشانه رفتن اوضاع بد اقتصادی فرانسوی‌ها و دادن وعده‌هایی چون ایجاد اصلاحات مالیاتی و بانکی، استخدام معلمان، ایجاد ۶۰ هزار فرصت شغلی در حوزه آموزش و پرورش، به صفر رساندن کسری بودجه در سال ۲۰۱۷، افزایش مالیات ثروتمندان و افزایش رشد اقتصادی توانست بیشترین آرا را در مرحله اول به‌خود اختصاص دهد. از این رو قابل انتظار است که تا زمان برگزاری دور دوم انتخابات نیز نقد سیاست‌های سارکوزی و دادن وعده بهبود شرایط اقتصادی، استراتژی اصلی او برای پیروزی در انتخابات باشد.

۶. شواهد و قراین از بالا بودن احتمال پیروزی اولاند در مرحله دوم انتخابات حکایت دارد. رسانه‌ها از هم‌اکنون با استناد به نتایج نظرسنجی‌ها از برتری اولاند بر سارکوزی در دور دوم انتخابات خبر می‌دهند. از آن گذشته اعلام حمایت برخی از کاندیداهایی که در دور اول انتخابات موفق به کسب آرای لازم نشدند از فرانسوا اولاند در دور دوم انتخابات نیز بخت وی را برای پیروزی در این انتخابات افزایش می‌دهد. ملانشون از حزب چپ‌گرای افراطی و اوا ژولی از حزب سبز از طرفداران خود خواسته‌اند که در دور دوم انتخابات با رأی دادن به اولاند مانع از راهیابی دوباره سارکوزی به کاخ الیزه شوند. براین اساس می‌توان گفت که فرانسه برای اولین بار پس از فرانسوا میتران یک رئیس‌جمهور سوسیالیست خواهد داشت. نکته مهم در این میان آن است که با توجه به شرایط نامناسب اقتصادی کنونی فرانسه، در صورت پیروزی اولاند در دور دوم انتخابات، وی برای تحقق وعده‌های اقتصادی و اجتماعی خود کار بسیار دشواری را پیش رو خواهد داشت. از هم‌اکنون برخی کارشناسان و فعالان سیاسی و اقتصادی نسبت به امکان تحقق شماری از وعده‌های اولاند در صورت پیروزی ابراز تردید کرده‌اند. اولاند وعده داده است که کسری بودجه را در سال بعد به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی خواهد رساند در حالی که بنا بر اعلام آژانس حسابرسی ملی، شرایط اقتصادی موجود در فرانسه امکان تحقق این وعده را غیرممکن می‌سازد. از این رو می‌توان تأیید کرد که حتی با روی کار آمدن اولاند نیز امکان تغییر بنیادین در شرایط اقتصادی فعلی فرانسه به‌نحوی که منجر به بهبود اساسی شرایط زندگی شهروندان این کشور شود چندان قابل انتظار نیست.

۷. پیروزی حزب سوسیالیست در انتخابات ریاست‌جمهوری فرانسه می‌تواند بر سیاست خارجی این کشور تأثیراتی برجای گذارد. فرانسوا اولاند نامزد این حزب وعده خروج نظامیان فرانسوی از افغانستان تا پایان سال ۲۰۱۲ را داده است. از سوی دیگر پیروزی سوسیالیست‌ها و چپ‌ها که سیاست‌های ضدسرمایه‌داری و تا حدی ضدآمریکایی دارند ممکن است بر روابط آمریکا و فرانسه تأثیرگذار باشد. فرانسه در دوران سارکوزی روابط نزدیکی با آمریکا برقرار کرده و در بسیاری از موضوعات بین‌المللی به همپیمان نزدیکی برای واشنگتن تبدیل شده بود. هرچند تغییر رئیس‌جمهور فرانسه نمی‌تواند به‌معنای تغییر بنیادین سیاست پاریس در قبال همپیمانان غربی و از جمله آمریکا باشد اما تمایل سوسیالیست‌ها به داشتن استقلال بیشتر در سیاست خارجی ممکن است تا حدودی روابط فرانسه و آمریکا را تحت تأثیر قرار داده و احتمال عدم تبعیت پاریس از واشنگتن در خصوص برخی مسائل جهانی را افزایش دهد.